

חלון הזדמנויות

מרדכי היהודי שומע על הגזירה הקשה ולא ממתין רגע מיותר. הוא פונה מיד לאסתר שתתחיל בשתדלנות אצל אחשורוש למרות כל הסכנות הכרוכות בכך, כי מרדכי מבין שברגע שנפתח חלון הזדמנויות אסור להשתהות ולפספס אותו. זה היה נכון בפרס של אז וזה היה נכון בשנת 1950 בנס פורים העיראקי.

להציל את יהודי עיראק

אתמול קראנו את המגילה וחגגנו את נס ההצלה של חג הפורים. אני רוצה לחלוק אתכם את סיפור נס ההצלה של יהדות עיראק-בבל בדור האחרון שגם הוא קרה בחג הפורים.

יהודים חיו בעיראק מאז חורבן בית ראשון ועוד לפני כן, ובאופן כללי שררו יחסי שכנות טובים בין היהודים והתושבים המקומיים. בשנות השלושים של המאה הקודמת התלקחה מלחמה בין יהודים לערבים בארץ ישראל, והייתה לה השפעה על מדינות ערביות נוספות וביניהם עיראק, ובעקבות החדשות מארץ ישראל, היחס ליהודים בעיראק הלך והחמיר.

בתקופת מלחמת העולם השנייה הממשל העיראקי תמך בגרמניה הנאצית, ותעמולה אנטישמית חמורה התפרסמה בעיתוני עיראק.

בשנת 1941 בעיצומו של חג השבועות התרחש פוגרום בבגדאד. כמאתיים יהודים נרצחו באכזריות רבה, אלפים נפצעו ורכוש יהודי רב נבזז.

כל זה גרם ליהודים לנסות לעזוב את עיראק אבל באותם ימים לא היו הרבה אפשרויות מאחר והבריטים סגרו את שערי ארץ ישראל והתירו את הכניסה רק למתי מספר.

למרות ההגבלות, הצליחו קבוצות קטנות להתגנב לארץ ישראל. אחד האנשים שעזר לאותם יהודים לברוח מאיראן היה מר שלמה הלל. הוא עצמו היה עולה

מעיראק שהקדיש את חייו כדי לעזור לאחיו היהודים לברוח מעיראק ולעלות לארץ.

בשנת 1948, עוד באמצע מלחמת השחרור הלל נסע לעיראק דרך צרפת, שם הוא יצר קשר עם הכומר אלכסנדר גלאסברג שהסכים לעזור ליהודי עיראק. גלאסברג עצמו שהיה יהודי שהתנצר הציל בתקופת מלחמת העולם השנייה כאלפי יהודים שרבים מהם הוא החביא במנזרים וכו'.

גלאסברג התנדב גם הפעם לעזור להציל את יהודי עיראק. הבעיה העיקרית הייתה שהממשלה העיראקית אסרה את ההגירה לישראל. לכן הגה הלל תכנית שהוא יבריח את אותם יהודים מעיראק לאיראן, ושם הם יקבלו ויזות צרפתיות וכך הם יגיעו בסופו של דבר לישראל.

ואכן הלל הצליח ותוך כמה חודשים כ-12,000 יהודים הבריחו את הגבול לאיראן. הממשלה האיראנית העלימה עין היות שהאיראנים הם מוסלמים ולא ערבים לכן הם לא חרדו למצב בישראל ולא הפריעו ליהודים לעבור דרך מדינתם.

הקהילה היהודית בטהרן התגייסה למען אחיהם העיראקים ושיכנו אותם בין השאר באוהלים בבית הקברות היהודי העתיק בטהרן. בסופו של דבר אחרי טלטולים קשים הם הגיעו לישראל.

תביא אותם לישראל

ב-1950 קמה ממשלה חדשה בעיראק ובראשה עמד אדם שהיה יותר פתוח ולא שונא יהודים. באסיפה עם ראש הקהילה היהודית הלה שכנע אותו שהממשלה תתיר למי שרוצה לעלות לישראל. הוא אמר לו 'תתפטר מכמה אלפים של צעירים חמומי מוח שרוצים לעלות לישראל ויהיה שקט בעיראק'.

ואכן העבירו חוק שבמשך שנה אחת כל יהודי שיוותר על אזרחות עיראקית (ובעצם יוותר על רכושו) יוכל לצאת את המדינה. החוק הזה התקבל בפרלמנט העיראקי ביום הפורים תש"י 1950.

אבל מה שקרה הפתיע את כולם, כולל גם את שלמה הלל עצמו. עשרות אלפי יהודים הביעו את רצונם לעלות לארץ, והם היו מוכנים לאבד את כל רכושם עבור זה.

באותם ימים שלמה הלל היה בישראל והוא נקרא לפגישה אצל ראש מחלקת ההתיישבות של הסוכנות לוי (שקולניק) אשכול.

הוא הורה לו: "סע חזרה לעיראק ותודיע ליהודים ברוכים הבאים, אבל לא עכשיו¹ פה אין אוכל, אין שיכון, אין לנו אפילו אוהלים במעברות בשבילם, שיישארו שם".

למחרת הוא נקרא לפגישה עם ראש הממשלה בן גוריון. מיד כשהוא נכנס לחדר בן גוריון אמר לו: "כל מה שאשכול אמר לך נכון. אין אוכל, אין אוהלים, אין עבודה ואין כלום, אבל טוס מיד לעיראק ותביא הנה את כל מי שאתה יכול, כי מי יודע מתי העיראקים ישנו את דעתם. כעת יש חלון הזדמנויות וצריך להוציא אותם משם".

לאורך עשרים חדשים עלו מעירק כ-120 אלף יהודים ב-900 טיסות מתוך קהילה שמנתה כ-140 אלף נפש. לאחר מכן נסגרו השערים.

השבוע, בגיל 97 נפטר שלמה הלל, יהי זכרו ברוך.

מצווה שלא תחזור על עצמה

שמו של חג ה'פורים' הוא "על שם הפור", "הוא הגורל" שהמן הטיל כדי שיקבע את היום שבו תחול הגזירה של "להשמיד להרוג ולאבד".

את הגורל הוא ערך בחודש ניסן והגורל קבע שכמעט שנה לאחר מכן, בשלשה עשר באדר יהיה היום שבו תתקיים הגזירה.

כשלמרדכי נודע הדבר הוא קרע את בגדיו, לבש שק ואפר, יצא לרחוב העיר והקים קול זעקה שהגיעה עד לאזניה של אסתר המלכה. אסתר שלחה לברר מה קורה ואז מרדכי עדכן אותה בהתפתחויות האחרונות וציווה עליה לבוא אל המלך ולבקש על עמה.

אסתר שלחה לו מסר שבו היא אמרה כך: כולם יודעים שכל מי שבא אל המלך מבלי רשות אחת דתו² אלא אם כן יושיט לו המלך את השרביט. אולם "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום".

מרדכי השיב לאסתר במילים האלו: "אם החרש תחרישי בעת הזאת רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר³", ולכן הוא הורה לה לסכן את נפשה וללכת למלך

ביוזמתה, אף-על-פי שאם היא לא תמצא חן בעיניו אחת דתה למוות. ואחשורוש כבר הוכיח בעבר שהוא מסוגל להרוג את המלכה שלו.

נשאלת השאלה, מדוע מרדכי היה כל כך לחוץ שהוא אמר לה ללכת על מסירות נפש. זה הרי קרה בחודש ניסן, יומיים לפני חג הפסח, כשישנם עוד חודשים רבים עד לביצוע הגזירה. לכאורה, עדיף להמתין אולי המלך כן יקרא לאסתר מרצונו החופשי ואז היא תבקש על עמה. יתכן שאם היא תלך מיוזמתה, הוא יתרגז ולא תהיה הזדמנות שניה.

בנוסף לכך, במשך אותם חודשים יתכן שיהיו התפתחויות אחרות. אולי המלך ישנה את דעתו, וכו' וכו'. גם מרדכי שהציל את חייו של המלך בעבר יכול לנסות לנצל את הקשרים שלו, מהי הדחיפות להעמיד את אסתר בסכנת חיים.

מסבירים המפרשים שמרדכי אמר לה, שכעת את בבית המלך ויכולה לבוא לפניו ולהתחנן על עמך, אבל מי יודע מה ילד יום. אולי לא תהיה לך עוד הזדמנות לעשות את זה, אם בגלל שהוא לא ירצה אותך בתור מלכה או כל התפתחות אחרת. לכן את חייבת לנצל את חלון ההזדמנויות הזה. וזה אכן מה שאסתר עשתה והיא הביאה ישועה והצלה לכל עם ישראל.

המסר הוא, שכשליהודי יש הזדמנות לעשות מצוה אל לו לדחות אותה למחר, ויש מחר לאחר זמן. יתכן מאוד שחלון ההזדמנויות ייסגר, ושוב לא תהיה לו אפשרות להציל את עם ישראל או את הקהילה היהודית העיראקית, או אפילו לעזור ליהודי אחד.

בהתוועדות פורים בשנת תשל"ג דיבר הרבי על ההכרח והחובה להתעסק בחינוך יהודי. בין הדברים הוא אמר: "כסף אם אין היום, יכולים ללוות ולהחזיר מחר או מחרתיים.

"כיון שבינתיים הילד הולך וגדל, וחי במדינה שיש בה השפעות שאינן רצויות עבורו, ואם לא יכניסו אותו לחינוך יהודי אמיתי היום, לא יודעים מה יכול לקרות איתו רחמנא ליצלן מחר" (תו"מ ע"א ע' 259).

יהודי צריך לחיות עם תודעה שכל מצוה שנקרית בדרכו זה חלון הזדמנויות שנפתח במיוחד עבורו, והוא צריך מיד לנצל אותו.